

знание за смисъла на подвига, саможертвата и славата, и, третият - ясният и категоричен принцип и механизъм за остойностяване според фолклорното съзнание- „спомен за песен оставиха“. Значимо е само онова, за което е „извадена“ песен. Всичко това говори за едно отношение, съотнасящо се с късните пластове в хайдушкия фолклор, когато е налице оценъчна дистанция спрямо историческия факт и личност.

В този текст ясно се очертават два процеса, играещи съществена роля при изграждането на фолклорната „биография“ на хайдутина - засилена идеализация на образа на конкретната историческа личност и заедно с това съхраняване и възпроизводство на конкретна историческа информация, чиято условност остава характерен за нея белег.

Мотивът двубой между хайдутите и турци е в съчетание с много мотиви в хайдушките песни и в повечето случаи те се реализират чрез него.

Такъв често срещан мотив е заробването на българи от турци и освобождаването им от хайдутите. Обикновено сред заробените са булката /либето/ на Стоян войвода или братчето му. И той, чул молбата на либето си или научил от птиче в гората за отведения си брат, пристига с дружината си или сам в двубой с башибозуци ги освобождава.

Своеобразна форма на двубой представят текстовете, в които паша насилва „Марийка бяла българка“ да смени вярата си, предлагайки ѝ съблазнителна харема си. Категоричният ѝ отказ „вярата си не давам, името си не продавам“ е не само отказ, а противопоставяне и устояване на своята вяра. По-нататък верският двубой преминава в директен, в който Марийка, вече хайдутка при своето либе, побеждава пашата.

По подобен начин стоят нещата в друг текст, в който съблазнителните предложения за „бели сараи“ и „баш ханъми“ са отправени към Стоян „сербез гяурин“. И тук не става дума само за отказ, а за подчертано противопоставяне - веднъж чрез подиграва-